

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I.
Tel.: 02/28206-28207-28208. E-pošta: info@corriere.it

Enoten nastop delavcev, nameščencev in kmetov Julijske krajine zaradi nevzdržnega gospodarskega položaja - V Julijski krajini je stavkalo 200.000 ljudi

italijanskih elementov. Angielski vojski patrolirajo oboroženi, drugi pa instalirajo poljske telefonske stabe.

Protestna manifestacija v Gorici in okolici

Gorica je danes, 24. septembra, od polnoči dalje v splošni in popolni stavki.

To je odgovor vsega delovnega ljudstva na negativni uspeh, ki ga je pri zavezniški vojski upravi našla spomenica, s katero je Pokrajinski odbor Enotnih sindikatov, 12. septembra prvič in 21. septembra drugič, predložil Zavezniški vojski upravi, Zvezni delodajalcev ter mestnim in državnim oblastem in pristojnim kompetentnim oblastem in organom v Trstu strašne razmere.

stavljamo razmere ki se z nika-
njem vlasti slabšajo in so že danes
postale rečne do obupa, ter zahtev-
ujemo v imenu delavcev, naj se s ta-
kimi konjicami in stvarnimi ukrepi, na
opravi koncu temu stanju... Negar-
ni smo našemu uspehu, kakor rečeno, je
sledila dana, močnega protesta, na
demonstracija, ki je v Gorici brez
primerov v preteklosti.

Stavka je splošna. Okrog 20.000
delavcev je zapustilo delo. V jutranjih
urah je pa bilo opaziti izlastni
korzu močno razpisanost, številna
mnodica se je pojavila na ulicah
mesto na delu.

Tovarne, vsa podjetja, manjši in
večji obrati, so ustavljali. Kav-
rski, vseh vrst, celotnega štara in

ko za prti. Avtobusni in železniški promet je ustavljen. Nekateri trgovci in javni sestavi so obratovali do 10 ure jutraj. Ob 10. uri so se po površini na zidovih plakati, s katerimi so demokrate, socialisti, liberali in v nekakšna stranka, ki sestavlja CLN v Gorici sprazneno komunistično stranko in OF, kot glavni zastopniki UAIS-a, pozivajo delavstvo in prebivalstvo Gorice k splošni stavki.

Se zadnji obrati so se tedaj začeli, Banca d'Italia, Banca del Friuli, Banca del Lavoro in druge. Preiskarke so osiale odprte dopolne.

V popolni stavki so tovarne ASAFOG (litarne in strojarne), pre-

podjetja Ercoli, Principe Brunawer
ter itd. in prav vse kategorije de-
slavcev. Le v podjetju luči in pli-
na je ostalo nekaj nameštevcev.
Stavki se je odzvala vsa dežela in
ostali centri okrožja, Krimin, Gra-
diška, Salona in drugi, od koder si
nimamo tocnjeh poročil.

k Jugoslaviji

Naša borba mora iti danes v ta
smerni, da bo industrija v Trstu ob-
novljena in da bo obnovljen prome-
v tržaškem pristanišču. Dokler bo

možna obnova. Le če bo kapital las delovnih množic, se bo lahko obnovila naša industrija in naše mesto. Naše industrijo ima vse pogoje za razvoj, kajti vsa Severna Italija, Avstrija, Jugoslavija, Madžarsko so razrušene in vse je treba obnavljati. Obnavlja se danes v Madžarski, ki, Poljski, sosednji Jugoslaviji in Sovjetski zvezi; tam danes ni brez poselnosti, ker je oblast v rokah delovnega ljudstva. Pri nas pa se vrže čistke med stražniki in kapitalisti, nameto med lastniki kapitala, med tistimi, ki so privedli Italijo in svet v vojno.

Izjava tov. Jaksetič-a

Trst, 24. sept. s. d. Direktor lista «Lavoratore» glasilica «KPJK» v Trstu, Gorko Jaksetič, je bil, kakor znanio, prekratim imenovan za člana ita ilijanske konzulte v Rimu. Sežaja je Jaksetič zavzel svoje stališče

naslednjo izjavo:

Izvedel sem iz listov, da sem bil imenovan za člana italijanske konziute.

Objavljam, da ne morem sprejeti takega imenovanja, ker je večina prebivalstva v Juliji-Sloveniji, katero bi moral zastopati, iz svojih raznih prilikah izrazila svojo voljo, da se pridruži demokratični federativni Jugoslaviji.

Trst, dne 21. septembra 1945
Giorgio Jaksetich; l. r.

Navezani smo na Jugoslavijo

Govor tov. Laurenti-ja

(Nadaljevanje s prve strani)

Konec je se poleglo navdušenje po govoru tov. Stoka, ko se je pred 30.000 glav množico pojavil drugi govornik, tov. Laurenti Eugenio, ki je manifestante pozdravil v imenu Polkrajinskega odbora UAISSA. Govoril je o moči ljudskih množic, ki se je pokazala v dvodnevi stavki, o uspehih, ki jih lahko doseže ljudstvo, če je enotno. «Borba, ki smo jo v teh dneh vodili, bo še bolj močna, ko bodo vsi delavci razumeli, da smo vezani na naše zaledje ekonomsko in politično, na Jugoslavijo maršala Tita».

Podgotrajnem ploskanju in navdušen odobravanju, je tov. Laurenti nadaljeval: «Jugoslavija je zmagovita država in nihče na svetu ji ne more tega zanikati, nihče na svetu ne more zanikati, da so bili jugoslovanski narodi pokazali vsemu svetu, kako se je treba boriti in delati, nihče jim ne more braniti, da grade ladje in zrakoplove, ker se v Jugoslaviji fašizem ne mo-

re obnoviti. «Tako je, je vzkljkalo navdušeno ljudstvo. «Mi hočemo k Jugoslaviji». Po valu navdušenja, ki je zajel vse zborovalce, je tov. Laurenti govoril o možnosti razvoja naše industrije v okviru Jugoslavije. «Samo z obnovitvijo ljudske oblasti lahko to dosežemo, kar je možno le v Titovi Jugoslaviji. Za dosego tega moramo biti prav tako enotni, kot smo bili enotni v tej stavki. V tem trenutku, ko se v Londonu odloča o naši usodi, moramo mi povzdigniti naš glas in povedati kaj hočemo. Ta naša borba ne sme končati, dokler ne bo upoštevana naša volja. Ker to je borba, ki bi prinesla boljše bodočnost našemu mestu. Prepričan sem, da bodo mnoge sile hotele ta naš bratranec blok zrušiti pod pretežno nacionalizma. V sedmi federalni republiki in v okviru Jugoslavije, bo naša nacionalnost bolj zagotovljena, kot kjerkoli. Ne samo to, temveč bodo zagotovljene tudi vse naše moralne in materialne zahteve. Naša poslednja borba in naši napori so po-

kazali, da italijanstvo našega mesta in naše gospodarstvo ne more biti zagotovljeno tam, kjer ni močnega dela, Borba teh dni je pokazala, da smo mi vpraskanje pripadniki že v začetku pravilno postavili. Tu ne gre za italijanski ali jugoslovanski Trst, temveč za demokratično, ljudski Trst-ali Trst v rokah kapitala in reakcije. Navdušeno ploskanje in «dol z reakcijami». Bolje je, da bomo naša materialna in nacionalna korist v naši hiši, kot da gremo iskati delo drugam. Tu smo vjezi in tu hočemo ostati. Toda če hočemo ostati tu in živeti, moramo imeti možnosti za življenje, ki si jih lahko zagotovimo samo kot federalna republika v federativni demokratični Jugoslaviji. Ljudstvo v vzkljkamem in ploskanjem ni hotelo prenehati. Tov. Laurenti je nato vsem prisotnim sporočil, da sklep, da se danes ob 24 uri stavka zaključi in je pozval vse, da se mirno razidejo na svoje domove, da se izognemo eventualnim incidentom in provokacijam, da v zadnjih urah ne pokvarijo močnega višasa discipliniranosti in politične zrelosti tržaških ljudskih množic. Ljudstvo je pozivu sledilo in se disciplinirano in mirno razšlo.

več zastopnikov delavstva in je malo-liko izmed zastopnikov podjetniških krogov. Potreba je, da se ladjedelnici omogoči delo in da se preklicajo odpusti delavstva iz njih. Tehnični izvedenci so odgovorili na razna vprašanja, ki so jih zastavili posamezni udeleženci sestanka, predsednik pa je nazadnje izjavil, da namerava ZVU imenovati posebno komisijo, ki naj bi proučila vsa nastala gospodarska in tehnična vprašanja. V tej komisiji naj bi sodelovali po en zastopnik Enotnih sindikatov, Juljskih sindikatov, industrije, trgovcev,

gradbenikov, obrtnikov in bančnih zavodov. Tov. Radich je v imenu zastopnikov znova poudaril, da mora vztrajati pri tem, da oblasti sprejmejo zahteve, ki so jih sindikati predložili. Predsednik pa je izjavil, da ne more odstopiti od imenovanja take komisije in da za to poziva organizacije, ki jih je navedel, da pošljejo jutri na ustanovni sešatek komisije svoje delegate, ki bodo izrecno pooblašeni od svojih organizacij, da v komisiji sodelujejo. Ta sešatek se bo pričel jutri ob 11 uri.

Brezposelnost in stavke v Ameriki

London, 23. London Press. — «Times» analizira ameriški delovni položaj v zvezi s svetovnimi problemi in pravi: «Razširjenje delovnih motenj v ZDA kaže nekoliko ko-likovno sliko, ki jo sedanja Amerika kaže povprečnemu državljanu naše dežele. Tam lahko vidi panoramo prvotna v izobilju in razširjenosti teh stavk, magične preureditve vojnih tovarov na mirnodopsko produkcijo, obenem a paralizo v važnih panogah industrije, velkoprotežnih vladnih načrtov o 60.000 projekcih in istočasno mračni izgledi na 5 milijonov brezposelnih v novembri in 8 milijonov spomladi.

Za milijone Amerikancev je povratek k avtomobilu simbol mirnodopskega življenja in normalnosti. Toda v preteklem tednu je Fordova družba naznanila, da je odpustila 50.000 delavcev za nedoločen čas, radi neavtoriziranih stavk pri večini naših dobaviteljev. Že dal časa se je predvidevalo, da bo preurejenj v Ameriki ovirano z delovnimi motnjami, ko bo zaključek vojne odpravil potrebo sodelovanja med delovno silo in kapitalom in bosta oba pričela delovati za dosego boljših položajev.

Vendar so še mnogi zazlogi. Razširjajoča se epidemija stavk je simptom ostrega nasprotja mnenj

o ameriškem glavnem domačem problemu — vzdržanje polne zaposlitve.

Laski proti politiki „Zapadnega bloka“

Beograd, 25. Tanjug. — Tasa poroča: Te dni je dal Harold Laski, predsednik izstranske komisije laburistične stranke intervju londonskemu dopisniku grških časopisov, ki so naklonjeni EAM-u, o svojem stališču do načrta za ustvaritev «zapadnega bloka». «Jaz nisem za »zapadni blok« — je dejal Laski — »če pomeni to grupiranje dežel, ki bi bile sovražno razpoložene do Sovjetske zveze. Sem za tesno sodelovanje s Sovjetsko zvezo v Evropi. Osebnem sem prepričan, da je mogoče splošne probleme rešiti, ki so se borile proti fašizmu, rešiti potom sodelovanjem. Zato bi bilo po mojem mišljenju n. pr. danes nemogoče ustanovljati letalske družbe v vsaki deželi, namesto da bi obstajala ena evropska družba. Ponavljam, da se bom z vsemi silami boril proti ustvaritvi »zapadnega bloka«, če je Sovjetska zveza proti temu, ker smatram, da je angleško-sovjetsko prijateljstvo osnova miru in napredka.

Kaj se godi v Parrijevi Italiji?

London, 25. Tanjug. — Današnji «Sunday Express» objavlja sledeče poročilo ameriških agencij iz Italije:

«V Italiji se povsod govori o revoluciji. Celo reši ljudje pričanja, jo spoznavajo, kako resen je postal položaj. Komunisti trde, da je v Rimu komandant karabinjerjev Grunetti, opozoril svoje ljudi, naj »čim boljše pazijo na komuniste,« čim bujše pripravljajo na splošno vatajo pod vodstvom bivšega partizanskega voditelja s severa, slavnega tovariša Longa.

Italijanski predsednik Parri in vojni minister sta poklicala Grunettija, naj pove svojo besedo glede obtožb, ki jih proti njemu dvigajo komunisti. Celo list, kakor je »Libera Stampa«, se bavi z govornicami o revoluciji in objavlja članke pod naslovom: «Ali bo v oktobru izbruhnila revolucija?»

Glede vseh teh govorov o revoluciji je res, da ima prebivalstvo v svojih rokah še vedno približno polovico orožja, ki so ga zavezniški odrgili italijanskim partizanom, to pa kljub vsem odločnim ukrepom. Včeraj je prišlo do demonstracij, ko je G. Parri sprejel predstavnike delavcev v delavskem domu v Neaplju, v zvezi s tem, da so zavezniški po mestih zaposlili nemške vojne ujetnike.

Ko se je izvedelo, da je Parri predlagal, naj se da delavcem, ki so izgubili delo, samo dvotedenska podpora, je množica 6.000 oseb, ki je bila pred hišo, prebila policijski kordon in deloma demoralizirala notranjo zgradbo. Policija je spremljala Parrija skozi stranska vrata, toda pobesnela množica je prevrnila avtomobil, ki je bil podoben Parrijevu in navajala na avto s palčami in praznimi steklenicami. 5.000 demonstrantov je korakalo po cestah in vzkljkalo: «Delo in kruh! Dol z Nemci!»

Izkoriščanje nemških ujetnikov za delo v Italiji

Rim, 25. Tanjug. — Kakor poroča agencija Tasa, je poslal Narodnoosvobodilni odbor v Napulju braterega ne bo mogoče misliti na splošno gospodarsko obnovo mesta. Tov. Stoka je ugotovil, da je v razpravi o teh vprašanjih posego že

odredbo o izkoriščanju nemških ujetnikov za delo v Italiji. Komitet je pojasnil svojo zahtevo z dejstvom, da povzroča to zelo težke krize gladi na brezposelnost delavskih množic.

Pošilja UNRRA-e Jugoslaviji

Beograd, 25. Tanjug. — V sredo je prispela v Dubrovnik ladja UNRRA-e «Old Bull» natoovorjena s 3500 tonami žita in razsutem zrnju. To je prva pošiljka žita v razsutem stanju za Jugoslavijo. Do sedaj je UNRRA pošiljala Jugoslaviji blago v vrečah. Medtem je prišlo prejšnji mesec v Dalmacijo iz Indije 4 milijone vreč iz jute tako, da naša zemlja sedaj lahko prejema žito v razsutem stanju. Žito bodo nalagali v vreče jugoslovanske delavci na samih ladjah v jugoslovanski pristaniščih. Ameriška vojska je dala UNRRA-i v Benetkah tri premijske mlinske za mletje moke. Od 24 milijonov, ki so odrejeni za Jugoslavijo, so to prvi trije miljoni, ki so sedaj prispeli in ki bodo uporabljeni v Dalmatinskem Primorju. Žito je v razsutem stanju se raztovarja ravnotako v Splitu in Dubrovniku. Zaradi teh premijskih mlinov ne bo potrebno prevažati žita v parne mlinske v notranjost dežele in moko zopet vračati v pasivne kraje Dalmacije in Črne gore. Milni delajo s pomočjo Diesel-motorja in vask od njih zmelje 8800 kg žita na uro. Uprava za javna obvestila misli, da UNRRA-e obvešča, da je ladja »erlas«, ki pluje pod jugoslovansko zastavo, natoovorjena s težkimi stroji za popravilo cest, in da bo takoj poslana v Jugoslavijo preko Trsta. Naprave, ki sestojijo iz: kompresorja, traktorja, valjarjev ter drugih strojev za popravljanje in čiščenje cest in 3 in 4 dustrji, lokomotive s 5 milijami tračnic prihajajo s balkanskega skladišča. V teku prvih treh tednov meseca septembra znaša pošiljka UNRRA-e za Jugoslavijo 51.276 ton, od česar ostane na hrano 32.355 ton. Ostale pošiljke do 22. septembra vsebujejo 2433 ton obilice, 8921 ton poljedelskih potrebščin, 7164 ton industrijskega materiala, 403 tone zdravil in medicinskega materiala, 800 mul in 116 traktorjev.

Zadaj so šli mobiliziranci, hodili kot neakadna gomila, izgubljajoč korak, suvajod eden drugega. Drzanje boših nog je bilo tiho. Starešine so se na vso moč trudili, da uvedejo red, vendar je bilo to nemogoče. Ko je prihajala druga četa, se desnostrilni mlad fant v platneni arajel zagleda v »glavne« začuden, odprti ust, in treskne kot je dolg, stoplivi s nogo v jama.

Palku zarobljeni so se akotali po kamenu. Fant se skula dvigniti, a isti trenutak ga poderejo, ki so šli isla njega.

Med gledalci se je zaslišal smeh. Vod je pokvaril red. Preko trga so korakali kot je kdo dosegel. Ne-srečni mladenič pobere puško in pohti za svojimi.

Petljura je obrnil glavo radi nekega neprijetnega prizora; ne čakajoč na kraj povorke, ki je korakala mimo, se je napotil k avtomobilu. Inspektor, ki je sel za njim, ga je previdno vprašal:

— Ali namerava gospod ataman ostati na konju?

— Nočem, — je odsekano odgovoril Petljura.

Laza visokogor-cerkevne ogr-

Komisija JA v Trstu

Trst, 23.IX.1945. a. d. Današnje nedeljsko jutro je prineslo Trstu nov žarek radosti. Povsem nepričakovano je mesto obiskal njegov komandant v valnih dneh osvoboditve, generalmajor Dušan Kveder. Prišel je s svojim spremetom posvem službeno, a vendar je bil že ob prvem koraku, ko se je pripeljal in Storjah čez demarkacijsko črto, sprejet z vso priarčnostjo našega kraškega ljudstva z vso topljo razgibanostjo Tržačanov.

Vrsta avtomobilov se je pripeljala okrog 9 ure jutraj v Storje in odbrela takoj dalje do Trsta. Ze tam in potem v Sežani, a najlepše so predstavnik naše vojske sprejeli na Opčinah. Ze v Sežani so jih obušli a cvetjem. Na Opčinah je avtomobile obšla mladina, ki je drage goste pričakovala z zastavo in njihove avtomobile vse okrasila z jesenskimi kraškimi cvetjem. Kakor svatje so se pripeljali v svoj Trst. V mestu, na izhodišču velike ceste proti Ljubljani, jih je sprejela množica ljudstva, ki se je v hipu zgnila na trg Dalmacija, ceprav se je šele v poznih jutrajnih urah po mestu razširila vest o prihodu jugoslovanskih častnikov. Ljudje so vzkljkali, ploskali, obšipali goste z novim cvetjem. Zastopnica tržaških antifašističnih žena je poklonila generalu Kvedru sopek cvetja. Množica v svojem prekipeljavem navdušenju ni vzdržala in se je zgnela okrog avtomobilov. Vask je hotel videti, a pogledom z nasmehom pozdraviti svojega mestnega komandanta. Vsakdo bi mu bil najraje na glas povedal, naj se kmalu za zmerom spet vrne. Pozdravil je jugoslovanske oficirje tudi zastopnik PNOO-ja, ki jih je povabil v Predsedstvo našega Pokrajinskega vodstva.

Medtem je bil vzpostavljen tudi stik s predstavniki tukajšnjih angleških oblasti. Jugoslovanskim častnikom so bili odkazani prostori v Grand Albergu della Città (nekdanjem Hotelu della Ville) in v Hotelu Roma.

Generalmajor Dušan Kveder, ki je sedaj pomočnik Komandanta IV. Armade, se je pripeljal v Trst na čelu vojaške komisije za vojni plen. V komisiji so polkovnik Peheček, načelnik Jugoslovanske misije pri Zavezniški vojaški upravi, mornariški podpolkovnik Renčelj, naš tržaški rojak in bivši komandant Pomorske obalne komande v Trstu, major Dejanović iz Generalnega štaba v Beogradu, dalje Mišić, Jerman in Cunder. Komisija je prispela v Trst v zvezi z jugoslovanskim vojnim plenom, ki so ga po odhodu jugoslovanske armade s področja ki je prešlo pod upravo zavezniških sil, prevzela v oskrbo zavezniške oblasti. Komisija bo ostajala v Trstu nekaj dni, vse dotlej, da spoznamo z zavezniškimi zastopniki uredi vse probleme ki so nastali v zvezi s tem vojnim plenom.

Razgovor z generalmajorom Kveder

Generalmajor Dušan Kveder je kmalu po prihodu v Trst sprejel našega dopisnika in mu ljubezno dovolil kratek intervju.

— Tovariši general, prišli ste v Trst po službenih opravkih. Tržaško prebivalstvo vam je zmeraj udano kot svojemu mestnemu komandantu in osvobodilnih dneh. Kako ste bili sprejeti?

— Mi vsi smo bili presenečeni. Vemo, da smo prišli nenapovedani in vendar nas je sprejela velika množica a cvetjem in priarčnostjo, ki je edinstvena za vse ljudstvo.

— Vaša komisija je prispela v Trst, da uredi vprašanje vojnega plena?

— Da prihodnjo nedeljo je napovedanih še mnogo prireditve »Za našega dijaka« med drugimi v Steverjavi, Kojekem, Vrhovljah, Vipoljem, Neblem, Orehku na Cerkljanskem in v Ilirski Bistrici.

— Da se omogoči študij na srednjih solah čim večjemu številu mladine, bo Okrajni akcijski odbor v Sežani organiziral več kulturnih prireditve z nabiranjem prostovoljnih prispevkov v korist revnih dijakov. Nameščeni Okrajnega INOO so v ta namen že darovali 1150 lir.

Izpred sodišča

Fašist obsojen na trideset let ječe

Danes se je vršila v Trstu pred izrednim porotnim sodiščem obrava proti Viktorju Stoku iz Orleka, ki je bil aretiran dne 30. aprila 1945. Obtožen je sledečih dejanj: po 8. septembra 1943 je bil član republikanske vojske, kjer je služil kot bersaljer. Pred 8. septembrom pa je bil član fašistične milice ter sodeloval v borbah proti partizanom. Sodeloval je pri umoru nekoga Vranca iz vasi Vrabče, pri umoru Josipa Skapina, v bližini Vipave in pri umoru Josipa Hriha iz Sežane. V St. Vidu pri Vipavi je umoril dva neznanca ter pomagal pri poizniganju vasi Kazlje. Zaradi teh zločinov ga je bil bišve ljudsko sodišče obsojilo na smrt. Obsojena pa je bila odložena zaradi sprememb v Trstu.

Danes je Viktor Stok prišel ponovno pred sodišče, vendar na novo priznati vseh treh zločinov, čeprav je podpalil še tri obtožnice, v katerih je to zločine priznal in alcer prvič v Sežani pred nekim komisarjem, nato v Trstu pred ljudskim sodiščem in sedaj pred javnim tožilcem, advokatom Piccoli, ki ga danes obtojuje. Iz obtožnice je razvidno, da je Stok izvrnil vse gor navedene zločine in je celo večkrat kot prostovoljec stopil v vode takozvane »Plotovi d'escuzione« in streljal protifašističke borce. Ker je obtožbenec zvedel o novih obtožbah ZVU, po katerih bi moral biti sojen zaradi zločinov, ki jih je storil po 8. septembra 1943, se sedaj brani, da je vse gor omenjene zločine storil pred tem dnevom. Obtožen pa je tudi zločinov, ki jih je vršil pomeje.

Po zaslišanju prič je spregovoril javni tožilec, ki je izjavil, da si je Stok umazal roke s krvjo svojih bratov Slovencev, umoril 5 ali 6 oseb, poiznigal, aretiral in to vse zato, da bi obogatel. Priznal je obtožbenca za krivega in predlagal, naj ga sodišče obsoji na doživotno ječo. Za njim je govoril obtožbenec za govornik, advokat Antonini in skli, cujoč se na odredbe ZVU predlagal, naj se obtožbenec oprosti.

Po dolgem poveslovanju pa je sodišče obsojilo Viktorja Stoka na 30 let ječe, trajno izgubo častnih dravljanskih pravic in na plačilo sedmih stroškov.

— Dogovoriti se moramo s predstavniki angleških vojaških oblasti o tem na osnovi posebnega dodatka k dogovoru, ki je bil sklenjen in podpisan med vojaškimi zastopniki zavezničev in naše države v Devinu 20. junija t. l. Jugoslavija ima pravico do vsega vojnega plena, ki ga je pridobila njena armada in to v skladu z mednarodnimi zakoni, še posebej s Haasko konvencijo. Posebna komisija, sestavljena iz zastopnikov jugoslovanske armade in zavezniških vojskih sil, bo uredila sedaj vsa vprašanja v zvezi z vojnim plenom, ki si ga je Jugoslovanska armada pridobila na ozemlju, ki je sedaj pod zavezniško vojaško upravo, v dneh, ko je osvobodila Trst, Gorico, Tržič in ostale predel tega področja.

— Kaj se smatra za vojni plen?

— Vse, kar služi v vojna namene. Vojni plen so v tem okviru vse premičnine, ki so pripadale sovražniku ali mu služile v njegove vojne namene, vse vojne in druge ladje, vsa prevozna sredstva na kopnem, avtomobili, železniški park, vsa vojaška oprema, skratka vse ono, kar predvideva za vojni plen Haaska konvencija.

— Kolik je ta vojni plen? Kakšna je njegova približna vrednost?

— Vojnega plena Jugoslovanske armade je mnogo, njegova vrednost znaša več sto milijonov lir.

— Kaj bo sedaj ukrenila jugoslovanska komisija za vojni plen?

— Prišli smo v prepričanju, da se bo našla za ureditev vseh vprašanj — v zvezi z našim vojnim plenom — pravilna rešitev. Ugotoviti moramo, kje se povsod nahaja. Spoznamo se moramo glede njegove uporabe.

— Ali bi se ugneli primeren vojnega plena uporabiti tudi za novo v Trstu in sosednjih krajih?

— O tem naša komisija ne odloča. Prišla je, da se dočene lastnega plena, da se dočene vojne porabe. V vsakem primeru pa je demokratična, federalna Jugoslavija v veliki meri skrbela za ukajenje prebivalstva in ni pozabila na Slovence ne na Italijane na tem področju.

— Dokler ne dovrši svoje naloge?

Dopisnik se je še zahvalil za topli sprejem.

Množica je medtem na ulici z zmerom čakala, obstopila zvezno oficirje in šoferje ter se a njimi pristrčno menila o naši Jugoslovanski armadi, o šeh toplih, svetlih, dostojnih spominih nanje, o vprašanjih, ki stekajo prav te dni avse vseh Tržačanov. Z obrazov je odseval optimizem, neomejan, navstet, kakor je v polni zavesti ljudstva pravica, ki si jo je priborila s krvjo, z borbo in z delom.

Kulturno-prosvetno delo

Dne 14. t. m. je prispela na Borsko beogradska igralna skupina. Mladina na »Srpenci in Zagi« jih je sprejela a slavoliki in jim ponudila sadje in piketov. Ljudstvo je videlo in sliši umetnost bratov Beograjčanov. Kaj takega Bovec še ni doživel. Na odprtem odru je skupina harmonikašev izvajala svoj spored.

„Za našega dijaka“

Delavci v Ilirski Bistrici, zaposleni v tovarni Falusa, pri rudniku in pri podjetjih Tomšič in Samsa, so sklenili, da bodo v tednu »Za našega dijaka« delali en dan v korist naše učeče se mladine.

V nedeljo, 23. t. m., so priredili v korist našemu dijaku kulturne prireditve v naslednjih krajih: Rodinj, Deskle, Kazanski vrh, Nekovo, Plužne, Ledine, Ilirjska Bela, Dolnji Zenun, Lonjer in v popolnoma požga ni vasi Gorenje v Postojanskem okraju. V Ilirski Bistrici je imel kulturno prireditev »Za našega dijaka« okrajni prosvetni odesk; v Ajdovščini, pa je v isti namen priredila miting artilerijska brigada VII. divizije.

Da se omogoči študij na srednjih solah čim večjemu številu mladine, bo Okrajni akcijski odbor v Sežani organiziral več kulturnih prireditve z nabiranjem prostovoljnih prispevkov v korist revnih dijakov. Nameščeni Okrajnega INOO so v ta namen že darovali 1150 lir.

Izpred sodišča

Fašist obsojen na trideset let ječe

Danes se je vršila v Trstu pred izrednim porotnim sodiščem obrava proti Viktorju Stoku iz Orleka, ki je bil aretiran dne 30. aprila 1945. Obtožen je sledečih dejanj: po 8. septembra 1943 je bil član republikanske vojske, kjer je služil kot bersaljer. Pred 8. septembrom pa je bil član fašistične milice ter sodeloval v borbah proti partizanom. Sodeloval je pri umoru nekoga Vranca iz vasi Vrabče, pri umoru Josipa Skapina, v bližini Vipave in pri umoru Josipa Hriha iz Sežane. V St. Vidu pri Vipavi je umoril dva neznanca ter pomagal pri poizniganju vasi Kazlje. Zaradi teh zločinov ga je bil bišve ljudsko sodišče obsojilo na smrt. Obsojena pa je bila odložena zaradi sprememb v Trstu.

Danes je Viktor Stok prišel ponovno pred sodišče, vendar na novo priznati vseh treh zločinov, čeprav je podpalil še tri obtožnice, v katerih je to zločine priznal in alcer prvič v Sežani pred nekim komisarjem, nato v Trstu pred ljudskim sodiščem in sedaj pred javnim tožilcem, advokatom Piccoli, ki ga danes obtojuje. Iz obtožnice je razvidno, da je Stok izvrnil vse gor navedene zločine in je celo večkrat kot prostovoljec stopil v vode takozvane »Plotovi d'escuzione« in streljal protifašističke borce. Ker je obtožbenec zvedel o novih obtožbah ZVU, po katerih bi moral biti sojen zaradi zločinov, ki jih je storil po 8. septembra 1943, se sedaj brani, da je vse gor omenjene zločine storil pred tem dnevom. Obtožen pa je tudi zločinov, ki jih je vršil pomeje.

Po zaslišanju prič je spregovoril javni tožilec, ki je izjavil, da si je Stok umazal roke s krvjo svojih bratov Slovencev, umoril 5 ali 6 oseb, poiznigal, aretiral in to vse zato, da bi obogatel. Priznal je obtožbenca za krivega in predlagal, naj ga sodišče obsoji na doživotno ječo. Za njim je govoril obtožbenec za govornik, advokat Antonini in skli, cujoč se na odredbe ZVU predlagal, naj se obtožbenec oprosti.

Po dolgem poveslovanju pa je sodišče obsojilo Viktorja Stoka na 30 let ječe, trajno izgubo častnih dravljanskih pravic in na plačilo sedmih stroškov.

Uvedba potnih listov

Izdana je bila odredba, ki predpisuje potni list za prehod državne meje Juljske krajine. Prejeto je tak potni list se imajo vsi v glavnem stanju zavezniško vojaško upravo v omen okraju, kjer intervju stajno bivajo. V prvinah je treba navesti naslednje podatke: ime, čim, osebne izkaznice, vzrok potovanja, način potovanja, natančno navedbo kraja, kamor kdo potuje, trajanje potovanja.

Odgovorni urednik JOŽE KOREN

Zastopniki strank pri g. Bowmanu

Trst, 24. — V zvezi a splošno stavko, ki je izbruhnila v Trstu in po vsej deželi aredi pretekle noči, so bili davi zastopniki vseh strank pri pokrajinskem guvernerju, polkovniku g. Bowmanu. Sprejel jih je v družbi zastopnikov zavezniške vojaške uprave, Konferenco so se udeležili predstavniki KPJK, OF, socialistične, liberalne, krščanske, demokratske stranke, ter stranke akcijske. Prisotni so bili tudi nekateri zavezniški novinarji. Tržaških na sestanku niso povabili. Konferenca se je pričela ob 11.30.

Tajnik socialistične stranke g. Buda, je ob začetku obeležil položaj, ki je nastal v mestu po dovoljenju ZVU, da se odpusti z dela večje število delavcev. V svojem poročilu je poudaril potrebo, da se zainteresira za stvar tudi ZVU, ter da posreduje pri industrijih v korist delavstva. Polkovnik Bowman je odgovoril, da mu je bila ta zahteva z enako utemeljitvijo predložena pismeno že včeraj in da je nanjo prav za prav že odgovoril. Ponovil je, da so industrije ravnsali po pristanku vojaške oblasti, ko so se odločili za odpust delavcev, kajti podjetja so se znašla v položaju, da ne morejo več plačevati svojih delavcev, ker ni nobene produkcije, nobenega dela, o čemer so se pristojni vojaški organi tudi v resnici prepričali. Še več je polkovnik Bowman poudaril. V normalnih časih v Angliji in Ameriki nobene industrije ni mogoče prisliti, da v primeru pomanjkanja de-

la delavcev ne bi odpustila. Vsekakor je ZVU doseglja, da so se odpusti zakasnil za tri tedne. Na konferenci so posamezni zastopniki strank zastavili predstavniki zavezniških oblasti celo vrsto vprašanj. Polkovnik Bowman je na vsako vprašanje odgovoril. Tako je izjavil, da so zavezniške oblasti v trenutku, ko jim je bil predložen ultimatum sindikatov, že pristale na odpust delavcev in da zaradi tega niso imele in tudi še sedaj nimajo namena povrniti se k temu vprašanju. Pa tudi če bi na odpust delavcev se ne bile pristale, bi ne moglo pristati na razpravo o ultimatumu, kakor ji je bil predložen. V osnutku so načrti za javna dela, ki bodo absorbirala znaten del odpuščenih delavcev, a vendar ne vseh in naravno tudi ne v okviru njihove strokovne sposobnosti, marveč v ogromni večini kot težake in navadne delavce. Polkovnik je opozoril na to, da bo popoldne v prostorih palače za javna dela sestank, na katerem bo mogoče razpravljati o vseh možnostih v tem okviru, če se tudi zastopniki sindikatov tega sestanka udeležijo. Zastopnike strank je celo povabil na ta sestanek, pri čemer pa je poudaril, da se ga bodo mogli udeležiti le kot opazovalci. Na sestanku tudi ne bo mogoče v nobenem primeru predlagati drugih ukrepov kot v tem smislu, da se delavci vključijo — ne glede na svojo strokovno sposobnost — v pripravljajoča se javna dela.

Polkovnik Bowman je poudaril, da ni več niti misliti na to, da bi se v Juljski krajini še nadaljevala industrijska produkcija v omen obsegu kakor prej. Gradnja letal je doseglja v deželi zelo velik obseg. Isto velja tudi za ladjedelniško industrijo, Italiji pa ne bo več omogočeno, da bi še nadalje gradila letala in tudi, kar se tiče ladjedelniške industrije v Italiji, tačas zanjo ni nobenih znakov, da bi nadaljevala svojo produkcijo, ker svetovna paroplovna ne rabi večjega števila ladij, kakor jih ima še sedaj na razpolago. Tudi v tržaških ladjedelnicah ni niti misliti več nato, da bi še gradile ladje in ladijske dele. Vsega tega imajo za-

Konferenca javnih zastopnikov

Trst, 24. — V palači za javna dela je bila danes popoldne konferenca, ki so se je udeležili poleg zastopnikov in strokovnjakov ZVU, tudi predstavniki tržaškega Mestnega osovobodnega sveta, Enotnih sindikatov, Juljskih sindikatov, in distribucij, obrtnikov, KPJK, socialistične in drugih strank. Sestanek je vodil višji častnik ZVU-a, Tajnik Enotnih sindikatov je znova nastopil z vso odločnostjo in utemeljil skrajno potrebo, da se nemudoma preklicajo odpusti delavcev iz ladjedelnice. V tem ga je podprl tudi zastopnik Juljskih sindikatov. Predsednik sestanka pa je vztrajal na tem, da se vsa razprava ohrani v okviru tehničnega obravnavanja delovnih možnosti v Trstu in da se opuste vse izjave, ki bi bile političnega značaja, ali pa se nanasale na stavko.

</